

Ability Café Program képzési tapasztalatok összegzése, módszertani anyag leírása

Előzmények

Az elmúlt évtizedekre jellemző, hogy egyre érezhetőbben érvényesül a fogyatékossgal élő emberekkel kapcsolatosan mind a jogi szabályozás, mind a gyakorlati munka során a 'mindent értük, semmit sem helyettük' szemlélet figyelembevétele, a gyámolításra szoruló gyermeki minőség helyett, a felnőtt entitás megragadása. Ez a szemlélet nélkülözhetetlen eleme annak a segítő munkának, melynek célja az intellektuális fogyatékossgal élő személyek meglévő képességeihez mért legnagyobb mértékű önállóság elérése, majd a kor előrehaladtával ennek szinten tartása, illetve az önrendelkezés támogatása.

A Fogd a Kezem Alapítvány 2013-ban kezdett el „Ability Café” néven társadalmi inklúziót elősegítő programot szervezni saját gondozotti körből kiválasztott fiatalokkal. Ezt később már módszerként kezdte népszerűsíteni az Alapítvány akkori vezetője, és a program kidolgozója Szvacsekné Jahn Margit gyógypedagógus. Az elméleti anyagot különböző szakterületekről gyűjtötte össze (vendéglátás, pszichológia irány, szociológia irány, mentálhigiéné, kreatív művészeti irány, balesetvédelmi és egyéb területekről), illetve az ehhez szorosan kapcsolódó gyakorlati tudást, tapasztalatokat szintén a vendéglátás területéről és a sok éves felhalmozódó Ability Café program gyakorlati tapasztalataiból merítette. Tervek közt szerepelt egy olyan átfogó módszertani anyag kidolgozása, amely egyedülálló módon tudja felkészíteni a résztvevőket a tananyag elsajátítására, gyakorlására, majd annak hasznosítására.

Az évek során összegyűlt tapasztalat, szellemi munka még nem tudott összeállni egységes formává, illetve a forma definiálása is megoldásra várt: munkaerő-piaci szemléletformálás vagy képzés.

Ezen előzmények után 2019-ben sikeresen pályáztunk, és a **FOGLALKOZTATÁS2019/E/13** kódjelű, „Ability Café Itt befogadtak! Te elfogadsz? **2020**” elnevezésű programot valósítottuk meg, egy éves projektidőszakban.

A módszertani anyag bemutatása

Az Ability Café programot munkaerő-piaci szemléletformáló programként definiáljuk. A program alapjaira egy képzési tematikát kellett először megalkotni, amely az alábbiak szerint épül fel:

Ráhangolódás

Minden alkalom bevezetése egy játékos feladattal kezdődik, hogy a résztvevők ráhangolódjanak a tanulási folyamatra és megfelelő lelki, valamint fizikai állapotba kerüljenek, így kialakul az a fajta csoportszellem, amely segítségével egyéni, páros és csoportos feladatokat tudnak megoldani az idő hátralévő részében.

Elméleti képzési rész

A folyamat ezen részében a résztvevők önismereti és társas kapcsolati tudást szereznek, illetve a vendéglátói, azaz az elméleti tudás mellett, megismerik az Ability Café program célját és lényegét. Fontos kiemelni, hogy ebben az időszakban sor kerül tűz- és balesetvédelmi oktatásra is. A résztvevők különböző fajta kávézókat látogatnak meg, aztán a látogatást követően elmondják tapasztalataikat, megosztják érzéseiket és ebből közösen levonják azokat a dolgokat, amikre majd nekik is figyelniük kell.

Minden képzési alkalom 4x45 percig tart, a képzést az óraadó tanár vagy a megfelelő szakember tartja és vezeti (gyógypedagógus, gyógypedagógus asszisztens, szociális végzettségű szakember, stb.), a módszertani képzési anyag összeállított formája lehetővé teszi, hogy kevés előzetes felkészüléssel bármelyik tanár vagy szakember le tudja bonyolítani a képzést.

A résztvevők a tudásanyagot az Én Naplójukba írásban feljegyezték, az alkalmak végén adekvátan vissza tudták adni, emlékeztek általánosságban mindenre, amikről beszéltünk.

Benyomások az elméleti képzésről: Az alkalmakra jellemző volt, hogy a résztvevők némileg feszülten és szétszórt figyelemmel érkeztek, kellett egy kis idő, mire ráhangolódtak a csoportra és képző személyre, a képzési anyagra. Emiatt is nagyon hasznosnak bizonyultak a bevezető játékok, általában feszültségoldó drámapedagógiai jellegű játékokkal kezdtünk, amelyet követett az előző alkalom felelevenítése. Ezt követően került sor az aznapi alkalomra való felkészülés, célok meghatározása, kitűzése, ezeknek rögzítése. Az alkalmat az aznapi képzési anyag átadásával, megbeszélésével folytattuk, ebben minden résztvevő lelkesen, motiváltan és aktívan vett részt. Minden alkalmat egy rövid összeggel fejeztük be, majd egy rövid játékos foglalkozással zártuk, a legvégén pedig értékelést és visszacsatolást tartottunk.

Gyakorlati képzési rész

Az elméleti anyagot követően került sor a gyakorlati képzésre. A módszertani képzési anyag gyakorlati része tökéletesen illeszkedett az elméleti anyaghoz és tudáshoz, így nem okozott

gondot a résztvevőknek, hogy ezeket a gyakorlatban is hasznosítsák, bár volt pár olyan rész, amelyet többször és mélyebben kellett érinteni, mert ezen a területen több résztvevőnek nem, vagy alig volt megtapasztalásuk (voltak olyan résztvevők, akik nem jártak még kávézóban vendégként sem). Figyelembe kellett vennünk, hogy ami számunkra természetes és a szocializációnkból automatikusan „elmentett” tudás, az a felnőtt intellektuális akadályozottsággal élő emberek számára nem az. Nem ugyanabba a szociális közegbe születtek, a társadalomban szegregáltan vettek részt, és jelenleg is szegregált körülmények között élnek (szülőikkel, lakóközösségben, védett munkahelyen dolgoznak hasonló akadályozottsággal élő emberek között), miközben kognitív és értelmi képességeik a normál társadalomra jellemző szint alatt van. Megjelenik az az ambivalencia, hogy amíg igyekszünk megteremteni számukra az egyenlő esélyeket, és a megfelelő tudást biztosítani a számukra, mégsem várhatjuk el tőlük, hogy ugyanolyan formában tudják azt teljesíteni, mint egy normál, átlagos felnőtt ember, viszont a másik oldalon az van, hogy ne kezeljük őket azért másként, mert ők értelmi sérült emberek, ez ne okozzon se negatív, se pozitív diszkriminációt. A normalizációt és az inklúziót szükséges megfelelő módon használni és kezelni.

Ördögkatlan Esélykikötő

Alapítványunk sok éve kap meghívást az Ördögkatlan Fesztiválra, ahol a fesztivál Esélykikötő részében árusítunk saját termékeket, amelyeket a felnőtt intellektuális akadályozottsággal élő kollégáink készítettek, illetve limonádét kínálunk adomány ellenében. Természetesen jó ötletnek tartottuk, hogy a képzésben résztvevő kollégáknak gyakorlati terepet biztosítsunk az Ördögkatlanon azzal, hogy ők szolgálták ki azokat a vendégeket, akik limonádét szerettek volna fogyasztani. Ebbe a gyakorlati tevékenységbe 4 képzésben résztvevőt tudtunk bevonni.

A 3 nap tapasztalatai azt mutatták, hogy bár nehezen tudtak ráhangolódni a résztvevők a feladatokra és nagyon izgultak, idővel fel tudtak oldódni és miután betanulták a tevékenységeket, képessé váltak arra, hogy önállóan dolgozzanak. A vásárlók visszajelzései pozitívak voltak és rengeteg jó megerősítést kaptak a résztvevők.

Ökográfós nemzetközi csereprogram

Egyik partner szervezetünk lehetőséget biztosított az Ability Café egy másik gyakorlati terepéhez. Nemzetközi csereprogram keretében résztvevő kb. 30-35 különböző nemzetiségű (török, bolgár, spanyol, olasz) fiatal felnőtt besegített a város Bike Maffia programjába. Az Ability Café képzési programjában résztvevők közül 2-en vettek részt, az ő feladatuk volt,

hogy a külföldi önkénteseknek felszolgálják a reggelit, megkérdezzék, hogy mit szeretnének inni és enni, illetve hogy ezt tálcán kivigyék nekik. Ezen kívül a reggelit is ők készítették elő. A képző szakember jelen volt ezen az eseményen, segített a fordításban, megértésben, koordinálta az Abilitys résztvevőket, és ahol szükséges volt, maga is besegített (leginkább a reggeli előkészítésében). Ez a terep így kissé nehezített volt, de jól vették az akadályokat és nem estek kétségbe, vidáman, jókedvűen szolgálták fel a kávékat, teát és a szendvicseket, sőt volt olyan is, amikor müzlit vagy tojásrántottát kellett felszolgáltatniuk. Kevés angol nyelvtudásukat is hasznosították, mert pl. angolul köszöntötték az önkéntes vendégeket.

Vizsga

A módszertani képzési anyag lezárásaként került sor a vizsgára, aminek keretében szóban számot adtak az elméleti anyagból elsajátított tudásukról, miután kihúzták a „tételüket”, ezt követően pedig egy gyakorlati feladatot kellett bemutatniuk, ami szintén a tételükön szerepelt. Látszott, hogy mindannyian felkészültek a vizsgára, és bár nagyon izgultak, rendkívül jól teljesítettek, eredményes vizsgát tettek, erről ünnepélyes keretek között okleveles elismerést kaptak.

Az Ability Café módszertani képzés eredményei

A képzésre kitűzött célokat elértük, bevontunk 9 felnőtt intellektuális akadályozottsággal élő személyt, akik a képzés végeztével vizsga keretében számot adtak a tudásukról.

A résztvevőknek lehetőségük volt, hogy az Ability Cafés uniformist felpróbálják és abban tegyék le a vizsgát. Ennek a lélektani hatását megtapasztalhattuk, mert amint felvették az egyenruhát, mintha kicserélték volna őket, megkomolyodtak és sokkal koncentráltabban végezték a munkájukat. Minden résztvevő örömmel és büszkén vett részt a képzésben, készült az adott képzési napokra, elvégezték a házi feladatokat, és meséltek társaiknak, hogy milyen érzés részt venni a programban.

A képzés hosszú távú célja, hogy a résztvevőket be tudjuk vonni az Ability Café programunkba, amely mint önkéntes tevékenység és mint szolgáltatás van jelen az Alapítvány munkaerőpiaci tevékenységei között. A társadalomnak fel kell végre ismernie azt, hogy az akadályozottsággal, képességzavarral élő emberek is képesek hasznos tevékenységeket végezni, nem szükséges segélyen, támogatásokon élniük.

Az Ability Café program azért annyira különleges, mert a felnőtt értelmi sérült emberek a munkájukon keresztül kerülnek kapcsolatba a társadalom többségi tagjaival, tehát megtapasztalhatják, hogy értékes és fontos munkát végeznek, és hogy képesek akár összetettebb gyakorlati feladatokat megoldani, mindezt önkéntes módon teszik, nem pénzért. Megmutathatják, hogy mennyi mindenre képesek, szolgáltatást nyújtanak, ők tesznek másokért, nem ők szorulnak segítségre, ezáltal nincsenek kiszolgáltatott helyzetben, megszűnhet végre az a gondolkodásmód, hogy az értelmi sérült emberek eltűrt csoport a társadalomban, sajnálni kell őket.

A képzésben résztvevőknek lehetőséget tudunk nyújtani a jövőben, hogy kipróbálják élesben a tanultakat, és vagy valamelyik pécsi kávézóban tudnak önkéntesen dolgozni vagy be tudjuk vonni őket az Ability Café program szolgáltatásába, tehát ha magánszemélyek vagy cégek megrendelik az Ability Cafét valamilyen eseményre, akkor ők is tudnak abba becsatlakozni. Nagyon nyitottak és örömmel veszik, hogy megismerkedhetnek emberekkel a nyílt munkaerőpiacon, ez növeli az önbizalmukat, fejleszti a képességeiket (nagy- és finommotorikus) és a kompetenciájukat, szociálisan érzékenyebbé teszi őket és a társadalom részének érezhetik magukat.

Pécs, 2021. 10. 08.